

venske. Kar jih je še ostalo, izročile so se leta 1616. jezuitom;*) a ker je leta 1774. njih poslopje pogorelo, zadela je tudi naše knjige ista osoda tako, da imamo od istega časa v primeri le še majhne ostanke.

Sedaj loti se Hren posamesnih spoznavalcev. V ta namen osnuje preiskovalno komisijo, kateri na čelu bil je on sam; nadomestovala sta ga deželni glavar Jurij Lenkovič in prošt Jožef Rabata, a ker kmalu umreta, sledila sta jima Filip Kobencel in Volbenk Paradeiser.

Da bi Hren protestante lahkeje spoznal, zapové vsem mestjanom, do določenega časa po obredu katoliške cerkve spovedati se. Večina se podvrže povelju, kar so dokazale izkaznice, katere so dobili od spovednikov svojih; oni pa, ki so se povelju ustavljali, plačati so morali 10 cekinov kazni. Jednako so se kaznovali drugi prestopki katoliške cerkve, na pr. prestopek posta. A ker je to ravnanje nekatere mestjane malo ali nič ganilo, veli se jim leto 1601. mesto in deželo zapustiti. Mestjani dobé odloga le 6 tednov in 3 dni, vojaki (častniki) pa 6 mesecev. V tem času morali so posestva prodati; morali so tudi vse dolgove poplačati; od prodanih posestev pa je dobila vlada 10 odstotkov. Enako postopal je Hren tudi naslednja leta, tako, da je bila Ljubljana leta 1616 skoro popolno katoliška. Mestjani, mestni odbor, kakor tudi vsi mestni uradniki spoznavali so katoliško vero. Le žlahtniki, ki so se še vedno sklicevali na bruksko sporazumljenje, niso se še povrnili v naročje katoliške cerkve; do leta 1616. spreobrnilo se jih je le 12. A tudi tem se ni vedno prizanašalo; leta 1628. pride od nadvojvode poslednji ukaz, vsled katerega morali so vsi privrženci in spoznavalci protestantizma mesto in deželo zapustiti in to stanu katereregakoli. Večina se preveri, ostali pa preselé se sè svojo družino deloma na Nemško, deloma na Česko, Avstrijo nad Anizo in na Ogersko.

Protestantizem pa se ni vmikal katoliški veri samo v Ljubljani, marveč tudi na deželi. I saj se je tudi moral, kajti njegovi spoznavalci niso bili le brez pastirja, ampak tudi brez varuha; pastirji bili so pregnani leta 1600. ali še prej, varuhi — stanovi (Landstände) — iskali pa so sami pomoči. Izraven še oni blisk, ki prešine srce, prešine tudi ostale dele telesa. Hrenova živa beseda, njegovo ognjeno oko in žareči njegov obraz omeči in spreobrne v novoverskem mraku tavajoče, sedaj na Gorenjskem, sedaj na Dolenjskem in Notranjskem.

Uže l. 1601. priseže mesto Kamnik rimski cerkvi pokorščino; le 4 mestjani zapusté raji domovino, nego protestantovsko vero. Kamnik spreobrnivši pride Hren v Kranj. Tudi tu ni njegovo petdnevno opominjevanje in podučevanje ostalo „glas upijočega v puščavi“; od prvega do zadnjega zapusté vsi tabor protestantov. Iz Kranja podá se Hren v Škofjokoloko, kjer ga oskrbnik frižinskega škofa, Andrej Albrecht, slovesno sprejme; škof pokliče evangeljske prebivalce (10) pred se in spreobrne jih po tridnevem podučevanju. Še ne čez mesec dni vidimo ga v Radoljici, kjer je obrodil njegov trud enako kakor drugod zaželeni sad. V naročje katoliške cerkve povrnile so se tudi druge pokrajine gorenjske, če ne po Hrenu, pa po njegovih oblašćencih, tako: Kropa, Belapeč, Kranjska gora, Jesenice in Trzič.

Njegova živa beseda spreobrne tudi Dolenjsko in Notranjsko. Novoverni duh zginil je povsod, tako: v Novomestu, Metliki, Kočevji, Škocijanu pri Turjaku, v Krškem, v Cerknici, Idriji in Vipavi. Ko pa leta 1613. in 1614. v Novomestu, Kočevje in Krško zopet priveje, zaduši ga na ško-

fovo povelje novomeški prošt Marko Khunius, načelnik preiskovalni komisiji na Dolenjskem.

(Konec prihodnjič.)

Nekaterih današnjih národov ženitovanjski običaji.

8 kultur-historiških obrazcev.

Spisal L. Gojko.

VII.

Tatari v Sibiriji.

Tatari se na svatbo zberó pod tisto streho, kjer odločijo, da bodo ženitovali. V svatbeni hiši so vsi stoli pogrneni, miza pa je obogačena z vsakoršnimi sladkarijami. Pred ženitovanjsko hišo stojé visoke izveske, na izveskah pa so darovi, ki jih gostom posvečujeta ženin in nevesta. Kedor prvi pride, ta dobí najboljši in najlepši dar. Ker se svatje za te darove kosajo, zato konji stojé pripravljene na odločenem prostoru.

V nevestini izbi godejo in popevajo vesele ženitovanjske pesmi. Ko so svatje vsi skupaj, eden izmed sorodnikov ženina pripelje na dvor in ta mora trikrat iti okrog hiše. Ko pride mimo nevestine izbe, mečejo mu skozi okno kosce sukna, za katero se občinstvo pridno trga, pa o pulitvi tudi pridno vriska. Po tej hoji ženin stopi v sobo, kjer čaka njih duhoven. Duhovnik vpraša Tatara, ali hoče vzeti to osobo za soprogo, pa pošlje po nevesto in tudi njo vpraša, ali hoče tega ženina vzeti za soproga. Če oba pritrdita „da“ in če dovolijo tudi roditelji, jame jima duhovnik razlagati zakonske dolžnosti, katerih najsvetejša dolžnost je ta, da sprog ne sme brezi dovolitve izbirati si drugih žensk; napósled poglobosloví mlada zakonca in poročni obred končá z glasnim smehom, a z duhovnikom vred se smeja jo tudi vsi navzočni svatje.

Nekateri gost prinese storž sladkora na dar. Ta sladkor raztolčejo na kosce in občinstvu razdelé, pa odidejo v veliko sobo, kjer je obed pripravljen. Tatari svatujejo navadno po tri dni, tri dni jedó in pijó.

Dan po svatbi se v nevestini hiši zberó sorodniki in najvernejše prijateljice zato, da žalujejo zbog izgubljenega nevestinega samstva ali deklištva. Nevesta sedi za zaveso in vse polno dekličev je okrog nje, tovarišica pa, ki jo ima najrajša, sedi najbliže nje in obe ste pogrneni z velikim belim robcem. Ženstvo prihaja, objemlje se in zopet odhaja. Naposled prideta dva ženinovi prijateljev in zapojeta ženitovanjsko pesem, o petji pa plakajo vsi dekliči, vse žene, a nevesta svojo žalost kaže s tem, da globoko vzdihá in ihtí. Po končani pesmi ženinova prijatelja stopita za zaveso, primeta sedež, kjer sedi nevesta sè svojo tovarišico vred, in neseta ji ogrneni v sosedno hišo. Tu slavé zopet poprejšnje obrede. Vse popeva in pleše. Nevesta pri sosedu ostane do družega dné, dokler je mladi mož ne odpelje zopet domov.

Politične stvari.

Poštena nemška beseda o pravem času.

Nesramne laži ustavoverske nemške koterije, ki imajo jamo kopati ministerstvu Taaffeovemu, začele so presedati zdaj uže tudi poštenim Nemcem samim. Zato se nasproti skupščini ustavoverski, ki bode 14. dne t. m. na Dunaji pod imenom „deutscher Parteitag“, snuje shod poštenih Nemcev v Lincu, ki hoče

*) Glej Valvazor b. VII. str. 469.